

*Het leven
anno nu*

Anthony Trollope

Uit het Engels vertaald door Marijke Loots



Uitgeverij IJzer
Utrecht

Inhoud

1. Drie redacteuren 9
2. De familie Carbury 19
3. De Beargarden 28
4. Het bal van madame Melmotte 35
5. Na het bal 48
6. Roger Carbury en Paul Montague 52
7. De mentor 62
8. Liefdesverdriet 71
9. De fantastische spoorweg naar Vera Cruz 78
10. Het succes van Fisker 86
11. Thuis bij lady Carbury 96
12. Sir Felix bij zijn moeder thuis 107
13. De familie Longestaffe 113
14. Carbury Manor 123
15. 'Je moet niet vergeten dat ik zijn moeder ben' 131
16. De bisschop en de priester 140
17. Marie Melmotte luistert naar een sprookje over de liefde 151
18. Ruby Ruggles luistert naar sprookjes over de liefde 162
19. Hetta Carbury luistert naar een sprookje over de liefde 167
20. Het diner van lady Pomona 177
21. Iedereen gaat erheen 183
22. De moraal van lord Nidderdale 195
23. 'Ja, ik ben baronet.' 202
24. De overwinning van Miles Grendall 212
25. In Grosvenor Square 220
26. Mevrouw Hurtle 227
27. Mevrouw Hurtle gaat naar het theater 238
28. Dolly Longestaffe begeeft zich in de City 248

29. De moed van juffrouw Melmotte 254
30. De belofte van de heer Melmotte 261
31. Broune heeft een beslissing genomen 270
32. Lady Monogram 278
33. John Crumb 286
34. Ruby Ruggles gehoorzaamt haar grootvader 297
35. De faam van Melmotte 302
36. De risico's voor de heer Broune 312
37. De directiekamer 318
38. De problemen van Paul Montague 330
39. 'Ik houd van hem.' 338
40. 'Het enige wat telt is unanimitéit' 350
41. Klaar om te vertrekken 356
42. 'Kun je over tien minuten klaarstaan?' 362
43. Het speelhuis 72
44. De komende verkiezingen 383
45. De heer Melmotte heeft haast 392
46. Roger Carbury en zijn twee vrienden 400
47. Mevrouw Hurtle in Lowestoft 409
48. Ruby zit gevangen 421
49. Sir Felix maakt zich gereed 426
50. De reis naar Liverpool 434
51. Jij mag kiezen 443
52. De gevolgen van liefde en wijn 452
53. Een dag in de City 460
54. Het ministerie voor India 470
55. Kerkelijke liefdadigheidsinstellingen 481
56. Pastoor Barnham gaat naar Londen 487
57. Lord Nidderdale waagt een nieuwe poging 495
58. De heer Squercum wordt in de arm genomen 503
59. Het diner 511
60. De vrijer van juffrouw Longestaffé 520
61. Lady Monogram bereidt zich voor op het feest 528
62. Het feest 533
63. Melmotte op de dag van de verkiezing 545
64. De verkiezing 553
65. Juffrouw Longestaffé schrijft naar huis 562
66. 'Zo zal mijn vijandschap zijn.' 570

67. Sir Felix beschermt zijn zuster 578
68. Juffrouw Melmotte maakt haar plannen bekend 585
69. Melmotte in het Lagerhuis 592
70. Sir Felix bemoeit zich met een heleboel zaken 603
71. John Crumb komt in de problemen 611
72. 'Vraag het hem zelf' 619
73. Het kapitaal van Marie 629
74. Melmotte maakt vrienden 636
75. In Bruton Street 645
76. Hetta en haar geliefde 654
77. Nogmaals een scène in Bruton Street 664
78. Juffrouw Longestaffe terug op Caversham 673
79. De briefwisseling met Brehgert 680
80. Ruby bereidt zich voor op een dienstje 691
81. De heer Cohenlupe verlaat Londen 698
82. Marie houdt vol 709
83. Melmotte opnieuw in het Lagerhuis 718
84. Het eerherstel van Paul Montague 726
85. Ontbijt in Berkeley Square 734
86. De bijeenkomst in Bruton Street 741
87. Thuis in Carbury 749
88. Het gerechtelijk onderzoek 758
89. *Het Rad van Avontuur* 766
90. Het verdriet van Hetta 776
91. De rivalen 783
92. Nogmaals Hamilton K. Fisker 792
93. Een oprechte geliefde 801
94. De overwinning van John Crumb 810
95. De bruiloften van de Longestaffes 818
96. Waar 'de wilde ezels hun dorst lessen' 826
97. Het lot van mevrouw Hurtle 835
98. Het lot van Marie Melmotte 844
99. Lady Carbury en de heer Broune 852
100. Het leven in Suffolk 860

Wie is wie in *Het leven anno nu* 869

Noten 873

Drie redacteurs

Laat de lezer kennismaken met lady Carbury, zoals ze daar zit in haar huis in Welbeck Street, een dame wier karakter en bezigheden grotendeels verantwoordelijk zullen zijn voor wat er op deze bladzijden aan interessants te melden is. Lady Carbury was gewend vele uren aan haar bureau door te brengen, waar ze veel brieven schreef en lang niet alleen brieven. In die dagen noemde zij zichzelf een vrouw die haar leven had gewijd aan de Literatuur, en ze spelde het woord altijd met een hoofdletter L. Uit de lezing van de drie brieven die ze die ochtend met rappe hand geschreven had kan iets worden opgemaakt over het wezen van haar toewijding. Lady Carbury was overal snel in en nooit sneller dan in het briefschrijven. Hier is brief 1:

Welbeck Street, donderdag

Amice,

Ik heb ervoor gezorgd dat u de eerste pagina's van mijn twee nieuwe delen morgen heeft, of zaterdag op zijn laatst, zodat u, als u dat zou willen, een arme zwoeger zoals ik, in de krant van volgende week misschien een steuntje in de rug kunt geven. Geeft u zo'n arme zwoeger alstublieft een steuntje. U en ik hebben zoveel gemeen en ik heb mezelf durven vleien met de gedachte dat we ware vrienden zijn! Ik vlei u niet als ik zeg dat hulp van uw kant me meer dan van wie dan ook zou helpen, en bovendien dat lof van u mijn ijdelheid meer zou bevredigen dan van wie dan ook. Ik durf bijna te geloven dat u mijn *Criminele Koninginnen* op prijs zult stellen. De beschrijving van Semiramis* is in ieder geval heel levendig, hoewel ik er wel een draai aan moest geven om haar schuldig te verklaren. Cleopatra heb ik natuurlijk aan Shakespeare

* zie pagina 869

ontleend. Wat een meid was dat! Van Julia kon ik niet echt een koningin maken, maar ik kon zo'n prikkelend personage ook niet overslaan. U zult aan twee of drie dames van het Romeinse rijk zien hoe goed ik mijn Gibbon² heb bestudeerd. Die goede arme oude Belisarius!³ Ik heb mijn best op Johanna⁴ gedaan, maar ik kon weinig sympathie voor haar opbrengen. Ze zou tegenwoordig gewoon naar Broadmore⁵ zijn gestuurd. Ik hoop dat u niet zult vinden dat ik heb overdreven in mijn beschrijving van Henry VIII, en zijn verdorven maar onfortuinlijke Howard. Ik geef niets om Anne Boleyn. Ik vrees dat ik me heb laten meeslepen in een te groot stuk over de Italiaanse Catharina,⁶ maar ze is in wezen mijn favoriet. Wat een vrouw! Wat een duivelse meid! Jammer dat een tweede Dante voor haar geen speciale hel heeft kunnen uitvinden. Wat kun je uit het leven van onze Schotse Mary toch goed opmaken dat ze bij Catharina in de leer is geweest. Ik ga ervan uit dat u het eens bent met mijn kijk op de Queen of Scots. Schuldig! Geen twijfel mogelijk! Overspel, moord, verraad en alles wat daarbij hoort. Maar in aanmerking komend voor gratie omdat ze van koninklijke bloede was. Een koningin, zo geboren en opgevoed en uitgehuwelijkt, hoe zou ze niet schuldig hebben kunnen zijn? Marie Antoinette heb ik niet helemaal vrijgesproken. Dat zou ook niet interessant zijn geweest, en misschien niet waar. Ik heb haar liefdevol beschuldigd en heb haar al geselend gekust. Ik ga ervan uit dat het Britse publiek niet boos zal zijn omdat ik Caroline⁷ niet vrijpleit, zeker omdat ik hen volledig bijval in de afkeuring van haar echtgenoot.

Maar laat ik niet uw tijd in beslag nemen door u nog een boek te sturen, hoewel het me genoegen doet te denken dat wat ik schrijf alleen door u gelezen wordt. Leest u het zelf, lief als u bent, en omdat u zo goed bent, wees ook vol genade. Of liever, omdat u een vriend bent, wees liefdevol.

Uw dankbare en trouwe,
Matilda Carbury

Hoe weinig vrouwen kunnen zich in feite boven het moeras verheffen dat we liefde noemen en zich tot iets meer dan een speeltje voor mannen maken. Voor bijna al deze koninklijke en luxe zondaars was het hun

grootste zonde dat ze op enig moment in hun leven erin toestemden een speeltje te zijn, maar geen echtgenote. Ik heb erg hard geprobeerd mij netjes te gedragen, maar als meisjes alles lezen, waarom zou een oude vrouw dan niet alles schrijven?

Deze brief was gericht aan de heer Nicholas Broune, de redacteur van de *Morning Breakfast Table*, een dagblad met een goede reputatie, en aangezien deze brief het langst was, werd hij ook als de belangrijkste gezien. Mijnheer Broune had veel invloed in zijn vakgebied, en hij was dol op dames. Lady Carbury had zichzelf in haar brief een oude vrouw genoemd, maar dat deed ze omdat ze zeker wist dat niemand anders haar zo zag. Haar leeftijd zal geen geheim zijn voor de lezer, hoewel die nooit aan haar intiemste vrienden was verklapt, zelfs niet aan Broune. Ze was drie-enveertig, maar zag er zo goed uit voor haar leeftijd en had zulke gaven van de natuur ontvangen dat onmogelijk kon worden ontkend dat ze nog steeds een knappe vrouw was. En ze gebruikte haar knappe uiterlijk niet alleen om haar invloed te vergroten – zoals te doen gebruikelijk bij vrouwen die goed bedacht zijn – maar deed dat bovendien heel berekenend zodat ze bij het verkrijgen van een belegde boterham, die ze zeer nodig had, aanzienlijk kon worden geholpen door de goede dingen die de voorzienigheid haar voor eigen gebruik had geschonken. Ze werd niet verliefd, ze flirtte niet opzettelijk, ze deed geen beloftes, maar ze glimlachte en fluisterde en werd vertrouwelijk en keek mannen in de ogen alsof er een mysterieuze band tussen haar en hen was, mochten de omstandigheden dat mysterie toelaten. Maar het doel van dat alles was een uitgever ertoe te brengen haar goed te betalen voor middelmatige geschriften of een redacteur zover te krijgen dat hij soepel zou zijn waar hij terecht streng had moeten zijn. Van al haar literaire vrienden was Broune degene die ze het meest vertrouwde, en Broune was dol op knappe vrouwen. Het kan geen kwaad kort een scène te beschrijven die een maand eerder tussen lady Carbury en haar vriend plaats had gevonden. Het was haar bedoeling geweest dat hij een serie bijdragen voor de *Morning Breakfast Table* had willen accepteren en daarvoor tarief niveau 1 had willen betalen, terwijl ze vermoedde dat hij zijn twijfels over hun verdienste had en wist dat ze, zonder speciale voorkeursbehandeling, niet kon hopen op een hogere beloning dan niveau 2 of zelfs niveau 3. Dus had ze hem in de ogen gekeken en haar zachte, mollige hand een ogenblik in de zijne laten rusten. In die omstandigheden voelt een man zich zo vaak

verlegen, weet niet goed wanneer het ene te doen en wanneer het andere te laten! In een ogenblik van enthousiasme had Broune zijn arm om het middel van lady Carbury gelegd en haar gekust. Het zou een verkeerd beeld van haar karakter geven als we zeiden dat lady Carbury boos was, zoals de meeste vrouwen boos zouden zijn als ze zo behandeld werden. Het was een ongelukje dat werkelijk geen ramp betekende, tenzij het de ramp was die tot een breuk tussen haar en een waardevolle medestander zou leiden. Er was geen gevoel voor decorum geschoffeerd. Wat maakte het uit? Er was geen onvergeeflijke belediging aangedaan, er was geen kwaad geschied, als de lieve, ontvankelijke oude ezel maar direct aan zijn verstand kon worden gebracht dat dit geen pas gaf!

Zonder met haar ogen te knippen of te blozen maakte ze zich los uit de omhelzing en sprak toen de fraaie zinnen: 'Mijnheer Broune, wat dom, wat verkeerd! Dat bent u toch met me eens? U wil toch geen einde aan onze vriendschap maken!'

'Een eind aan onze vriendschap maken, lady Carbury! O, nee, zeker niet.'

'Waarom zou u dat dan zo riskeren? Denk aan mijn zoon en mijn dochter, beiden volwassen. Denk aan de moeilijkheden waar ik in mijn leven zo onder heb geleden, zo onverdiend. Niemand weet dat zo goed als u. Denk aan mijn naam, die zo vaak door het slijk is gehaald, maar nooit onteerd! Zeg dat het u spijt en alles zal vergeten worden.'

Als een man een vrouw heeft gekust stuit het hem tegen de borst om direct daarna te zeggen dat het hem spijt. Dan lijkt je te zeggen dat de kus niet aan de verwachtingen beantwoordde. Dat kon Broune niet over zijn hart verkrijgen en misschien verwachtte lady Carbury het ook niet helemaal. 'U weet dat ik u voor niets ter wereld zou willen beledigen,' zei hij. Dat was voldoende. Lady Carbury keek hem nogmaals in de ogen en er werd beloofd dat de artikelen zouden worden gedrukt – en met een genereuze beloning.

Toen het gesprek voorbij was beschouwde lady Carbury het als een groot succes. Als er hard gewerkt moet worden en zware arbeid moet worden verricht, gebeuren er ongelukjes. De dame die gebruik maakt van een huurrijtuig riskeert modder en stof die haar rijkere naaste, die een privérijtuig heeft, kan vermijden. Ze was liever niet gekust, maar wat maakte het uit? Broune vatte de kwestie hoger op. 'Verdorie, ze kunnen me wat,' zei hij in zichzelf toen hij het huis verliet, 'geen enkele ervaring stelt een man in staat een vrouw te doorgronden.' Terwijl hij wegliep

dacht hij half en half dat lady Carbury had gewild dat hij haar nogmaals had gekust en hij was bijna boos op zichzelf dat hij dat niet had gedaan. Hij had haar sindsdien drie of vier maal gezien, maar hij had de belediging niet herhaald.

We gaan nu verder met de andere brieven, die allebei waren gericht aan de redacteur van andere kranten. De tweede was geschreven aan mijnheer Booker, van de *Literary Chronicle*. De heer Booker was een hardwerkende hoogleraar in de literatuur, zeker niet zonder talent, zeker niet zonder invloed, en zeker niet zonder geweten. Maar door de aard van de worstelingen waarmee hij te maken had gehad, door compromissen waartoe hij was gedreven door opdringerige collega-auteurs aan de ene kant en veeleisende werkgevers die alleen oog hadden voor hun winst aan de andere was hij in een manier van werken vervallen waarin het heel moeilijk was gewetensvol te zijn en bijna onmogelijk om de kiesheid van een literair geweten op te houden. Hij was nu een kale oude man van zestig, met een groot aantal dochters, van wie één als weduwe met twee kleine kinderen van hem afhankelijk was. Hij kreeg vijfhonderd per jaar als redacteur van de *Literary Chronicle*, die dankzij zijn energie een waardevol bezit was geworden. Hij droeg bij aan tijdschriften en bracht bijna jaarlijks een paar eigen boeken uit. Hij kon zijn hoofd boven water houden en werd door hen die van zijn bestaan op de hoogte waren, maar hemzelf niet kenden, als een succesvol iemand gezien. Hij liet de moed nooit zakken, en kon in de literaire cirkels laten blijken dat hij stand kon houden. Maar onder druk van de omstandigheden was hij gedwongen om het goede dat zijn kant opkwam met beide handen aan te grijpen en hij kon het zich nauwelijks veroorloven onafhankelijk te zijn. Het kan niet worden ontkend dat hij de gedachte aan literaire scrupules al lang had laten varen. Brief nummer 2 luidde als volgt:

De heer Alfred Booker,
Het kantoor van de *Literary Chronicle*, Strand.

Welbeck Street, 25 februari, 187—

Beste mijnheer Booker,

Ik heb de heer Leadham gevraagd – (de heer Leadham was de senior partner in de voortvarende uitgeverij die bekend stond als Leadham en Loiter) – u een eerste exemplaar van mijn *Criminele*

Koninginnen te sturen. Ik heb al met mijn vriend Broune afgesproken dat ik uw *New Tale of a Tub*⁸ in de *Breakfast Table* zal bespreken. Ik ben er nu in feite mee bezig, en besteed er veel zorg aan. Als er iets is dat u speciaal vermeld wilt zien met betrekking tot uw opvatting omtrent het protestantisme in die tijd, laat u me dat dan weten. Ik zou het op prijs stellen als u iets zei over de juistheid van mijn historische details, wat u met een gerust hart kunt doen. Stelt u het niet uit, aangezien de verkoop zo afhankelijk is van een snelle recensie. Ik krijg alleen een aandeel in de opbrengst, en wel van alle exemplaren die na de eerste vierhonderd worden verkocht.

Hoogachtend,
Matilda Carbury

Niets in deze brief kon de heer Booker choqueren. Hij had een binnenpretje, gepaard gaand met een plezierig gereserveerd gegniffel, bij de gedachte dat lady Carbury zijn opvatting omtrent het protestantisme zou behandelen, als ook bij de gedachte aan de talrijke historische fouten waar die slimme dame zich onvermijdelijk aan zou schuldig maken bij het schrijven over dingen waar zij volgens hem niets vanaf wist. Maar hij was zich zeer bewust van het feit dat een positieve vermelding van zijn zeer doorwrochte werk met de naam *New Tale of a Tub* in de *Breakfast Table* hem zeer goed van pas zou komen, zelfs van de hand van een vrouwelijke literaire charlatan, en hij zou deze dienst zonder gewetensbezwaar terugbetalen met overdreven lofuitingen in de *Literary Chronicle*. Hij zou waarschijnlijk niet beweren dat het boek correct was, maar hij zou kunnen zeggen dat het heerlijke lectuur was, dat de vrouwelijke karaktertrekken van de koningen met meesterlijke hand verbeeld waren en dat het werk zeker zijn weg naar alle salons zou vinden. Hij was expert in dit soort dingen en wist heel goed hoe hij een boek als lady Carbury's *Criminele Koninginnen* moest recenseren, zonder dat hij veel moeite hoefde te doen om het te lezen. Hij kon het bijna zonder het open te snijden, zodat het zijn waarde voor de verkoop achteraf niet zou verliezen. En toch was mijnheer Booker een eerlijk man, die zich meermalen teweer had gesteld tegen velerlei literaire wanpraktijken. Teveel ruimte tussen de letters, onvoldoende regels, en de Franse gewoonte om een paar woorden over een gehele bladzijde te laten uitwaaien waren door hem met gewetensvolle felheid berispt. Hij werd beschouwd als de Aristides⁹ onder de recensenten.

ten. Maar in zijn positie kon hij niet volledig stelling nemen tegen de gebruiken van de tijd. ‘Slecht, natuurlijk is het slecht,’ zei hij tegen een jonge vriend die samen met hem aan zijn tijdschrift werkte. ‘Wie kan daaraan twijfelen? Hoeveel slechte dingen doen we zo al niet! Maar als we zouden proberen al onze slechte gewoontes tegelijkertijd te hervormen, zouden we nooit iets goeds doen. Ik ben niet zo sterk dat ik de wereld op orde kan brengen, en ik denk jij ook niet.’ Zie hier de heer Booker.

En dan was er brief nummer 3, aan de heer Ferdinand Alf. Alf voerde het beheer en was, zo men aannam, de belangrijkste eigenaar van de *Evening Pulpit*, dat de laatste twee jaar ‘een heel bezit’ was geworden, zoals persmensen dat noemden. De *Evening Pulpit* zou zijn lezers dagelijks alles bieden wat vóór twee uur door alle leidende figuren in de metropolis was gezegd en gedaan en met wonderbaarlijke accuraatheid voorspellen wat er de eerstvolgende twaalf uur zou worden gezegd en gedaan. Dit geschiedde met een wonderbaarlijk alwetende houding en vaak met een gebrek aan kennis dat bijna net zo groot was als de arrogantie. Maar het was goed geschreven. Al waren de feiten niet waar, ze waren goed bedacht, al waren de argumenten niet logisch, ze waren wel verleidelijk. De leidende geest van de krant had in ieder geval de gave om te weten wat de mensen die hij bediende graag lasen en hoe hij de onderwerpen zo moest behandelen dat ze prettig leesbaar waren. De *Literary Chronicle* van Booker matigde zich geen speciale politieke mening aan. De *Breakfast Table* was zonder meer liberaal. De *Evening Pulpit* had veel aandacht voor politiek, maar hield zich strikt aan het motto dat het zich had eigen gemaakt:

‘Nullius addictus jurare in verba magistri;’¹⁰

en had daarom te allen tijde het onschatbare voorrecht om alles te beschimpen wat hetzij door de ene dan wel de andere kant gedaan werd. Een krant die een fortuin wil vergaren zou nooit zijn kolommen moeten verspillen of zijn lezers moeten vermoeien door iets te prijzen. Lofredes zijn zonder uitzondering saai, iets wat Alf had ontdekt en had toegepast.

De heer Alf had bovendien nog iets anders ontdekt. Een belediging van iemand die ook wel eens lof toezwaait wordt als een persoonlijke aanval ervaren, en wie een persoonlijke aanval uitvoert maakt de wereld soms te heet onder zijn voeten. Maar een terechtwijzing van iemand die altijd kritiek heeft wordt als zoiets normaal beschouwd dat het niet langer aanstoot geeft. De karikaturist, die alleen maar karikaturen tekent,

kan verdedigd worden, ongeacht de vrijheden die hij zich met iemands gezicht en persoon veroorlooft. Het is zijn beroep en zijn werk dwingt hem alles wat hij aanraakt in een kwaad daglicht te stellen. Maar mocht een artiest een serie portretten publiceren, waarvan twee van de tien afzichtelijk waren, zou hij zeker twee vijanden maken, zo niet meer. Alf maakte nooit vijanden, want hij prees niemand, en was, voor zover je op zijn krant kon afgaan, over niets tevreden.

Qua persoon was Alf een opmerkelijk man. Niemand wist waar hij vandaan kwam of wie hij was geweest. Men zei dat hij een Duitse jood was en sommige dames beweerden dat zij in zijn spraak een miniem spoortje van een accent konden ontdekken. Niettemin gaf men toe dat hij Engeland kende zoals alleen een Engelsman kan. In de laatste twee jaar was hij 'opgeklommen' zoals men dat noemt, en behoorlijk opgeklommen. Hij was bij drie of vier clubs niet door de ballotage gekomen, maar had zich bij twee of drie andere toegang weten te verschaffen en had zich over degenen die hem hadden afgewezen een manier van spreken aangewend die bedoeld was om bij de luisteraars de overtuiging achter te laten dat de gezelschappen in kwestie verouderd, imbeciel en ten dode opgeschreven waren. Hij werd nooit moe te suggereren dat iemand die Alf niet kende, niet op goede voet met Alf stond, niet doorhad dat Alf, waar en hoe hij ook geboren was, altijd als een begeerlijke kennis moest worden beschouwd, er niets van begrepen had. En wat hij zo voortdurend beweerde, of suggereerde, begonnen de mensen om hem heen uiteindelijk te geloven, en Alf vond erkenning in de verschillende werelden van de politiek, de literatuur en de elite.

Hij was knap, zo'n veertig jaar oud, maar gedroeg zich alsof hij veel jonger was, tenger, iets kleiner dan gemiddeld, met donkerbruin haar dat een grijze gloed zou hebben laten zien ware daar niet de kunst van het verven, met scherp getekende gelaatstrekken, met voortdurend een glimlach om zijn mond, waarvan de vriendelijkheid altijd werd gelogenstraft door de scherpe strengheid van zijn blik. Hij kleepte zich met de grootste eenvoud, maar ook met de grootste zorg. Hij was niet getrouwd, had een bescheiden eigen huis vlak bij Berkeley Square waar hij opmerkelijke diners gaf, hield vier of vijf jachtpaarden in Northamptonshire, en men zei dat hij £6.000 per jaar aan de *Evening Pulpit* verdiende en daarvan de helft uitgaf. Ook hij was op zijn manier een intieme vriend van lady Carbury, die met onvermoeibare ijver nuttige vriendschappen maakte en onderhield. Haar brief aan de heer Alf luidde aldus: